© Photo by Shane Leonard

Стівен Кінг — неймовірно популярний американський письменник, який може похизуватися тим, що майже кожен його твір стає літературною сенсацією та стовідсотковим бестселером. За понад сорок років творчої діяльності Кінга світ побачило безліч романів, наклади яких давно перетнули межу в третину мільярда примірників. Він володар численних престижних літературних нагород і має чималу армію шанувальників, яка незмінно поповнюється.

КЛАСИЧНИЙ СТІВЕН КІНГ

22 листопада 1963 року — дата вбивства Джона Кеннеді. Пролунали три постріли — і світ змінився назавжди.

2011 рік. Дізнавшись, що в барі його приятеля розташований портал до 1958 року, звичайний шкільний учитель Джейк Еппінг наважується почати нове життя в епоху рок-н-ролу, коротких стрижок, телевізорів-комодів і саморобної гаражної рок-музики. Відважний гість із майбутнього спробує знайти відлюдькуватого дивака Лі Гарві Освальда і завадити йому вбити президента. Та чи варто гратися з минулим, яке повсякчас опирається намаганням його змінити?

Подорож у часі ще ніколи не була такою правдоподібною. Або такою жахливою.

Amazon

bookclub.ua

ISBN 978-617-12-8842-3

СТІВЕН КІНГ 11/22/63

СТІВЕН

КІНГ

11/22/63

КСД

СТІВЕН
КІНГ

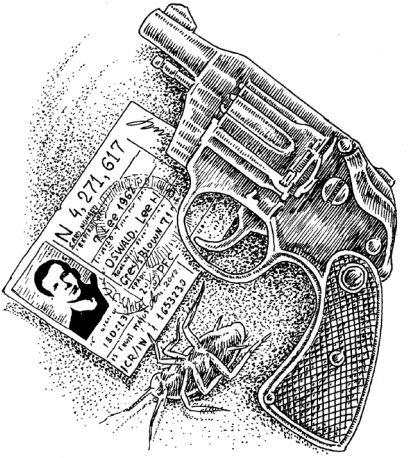

STEPHEN KING

11/22/63

A Novel

СТІВЕН КІНҐ

11/22/63

Роман

Виправлене видання

Переклад з англійської та коментарі
Олександра Красюка

ХАРКІВ 2021 КСД

УДК 821.111(73)
К41

16+

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Висловлюємо щиру подяку літературному агентству
«Andrew Nurnberg Associates Baltic», Latvia,
за допомогу в придбанні права на публікацію цієї книжки

Перекладено за виданням:
King S. 11/22/63 : A Novel / Stephen King. —
New York : Scribner, 2011.

Обережно! Ненормативна лексика!

Дизайнер обкладинки *Владлен Трубчанінов*

Художник *Олександр Семякін*

© Stephen King, 2011
© Depositphotos.com / Klanneke; claudiodivizia, обкладинка, 2021
© Commons.wikimedia.org / Victor Hugo King, обкладинка, 2021
© Pxhere.com / unknown, обкладинка, 2021
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2021
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад, 2012
© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2021

ISBN 978-617-12-8842-3
ISBN 978-1-4516-2728-2 (англ.)

присвячую Зелді
агов, сонечко, вітаємо тебе на цьому святі

Це фактично не піддається усвідомленню нашим здоровим глуздом — те, що якийсь нікчемний одинак повалив справжнього велетня посеред процесії його лімузинів, серед легіонів його охорони, серед товпищ, які вітали його. Якщо такий пігмей зруйнував лідера найпотужнішої на землі держави, тоді нас поглинає світ диспропорції, тоді космос, у якому ми живемо, абсурдний.

Норман Мейлер

Коли є кохання, уразки від віспи
такі ж гарні, як ямочки на щічках.

Японське прислів'я

Танці — це життя.

Пролог

Я ніколи не належав до тих, кого називають плаксіями.

Моя колишня дружина казала, що мій «неіснуючий емоційний градієнт» був головною причиною того, що вона мене покинула (так, ніби той хлопець, якого вона знайшла собі на зустрічах товариства Анонімних Алкоголіків, не мав до цього ніякого діла). Крісті казала, що вона, либонь, могла б вибачити мені те, що я не плакав на похороні її батька; я знав його лише шість років і не встиг зрозуміти, якою чудовою, жертовною людиною він був (один з прикладів — кабріолет «Мустанг», подарований їй на честь закінчення середньої школи). Але потім, коли я не плакав на похоронах моїх власних батьків — вони померли лише з різницею у два роки, тато від раку шлунка, а мама від миттєвого інфаркту, коли прогулювалась пляжем у Флориді, — Крісті почала осягати своїм розумом той самий неіснуючий в мене емоційний градієнт. На жаргоні Анонімних Алкоголіків я був «неспроможний відчувати власні почуття».

— Я ніколи не бачила, щоб ти видушив із себе бодай сльозинку, — казала вона тим безбарвним тоном, яким користуються люди, коли оголошують абсолютно остаточний вирок розірваним стосункам. — Навіть коли ти пояснював мені, що я мушу записатися на реабілітацію, бо інакше ти від мене підеш.

Ця розмова відбулася десь тижнів за шість до того, як вона спакувала свої речі, перевезла їх через усе місто і почала жити з містером Томпсоном. «Парубок стрічає свою дівчину в кампусі АА», — це теж звичайна приказка на тих їхніх зустрічах.

Я не плакав, коли дивився, як вона від'їжджає. Я не плакав і потім, коли зайшов у наш маленький будиночок з великим заставним боргом. Дім, у якому не народилося дитини і вже не народиться. Я просто ліг на ліжко, яке відтепер належало мені одному, затулив собі рукою очі й журився.

Без сліз.

Але я не є емоційно незворушним. Крісті щодо цього була неправа. Якось, коли мені було одинадцять років, я повернувся зі школи додому і в дверях мене зустріла мати. Вона сказала, що мого собаку — то був колі на ім'я Таґ — збила на смерть машина, а водій навіть не зупинився. Я не плакав, коли ми його ховали, хоч батько й сказав, що ніхто не вважатиме мене через це слабаком, плакав я тоді, коли мені про це повідомила мати. Почасти тому, що то було моє перше знайомство зі смертю; проте головним чином від того, що саме я ніс відповідальність за пса, щоб він завжди залишався надійно прив'язаним у нас на задньому подвір'ї.

Також я плакав, коли лікар моєї мами зателефонував мені й повідомив про те, що сталося того дня на пляжі. «Мені жаль, але шансів не було ніяких, — сказав він. — Іноді це трапляється зовсім раптово, і лікарі загалом розглядають такі випадки свого роду благословенними».

Крісті тоді не було поруч — їй довелося затриматися в школі того дня, щоб побалакати з іншою матір'ю, у якої виникли питання щодо останнього табеля її сина, — але я таки плакав, авжеж. Я заховався у нашій крихітній пральній кімнатці, дістав з кошика брудне простирадло і плакав у нього. Недовго, але сльози пролилися. Пізніше я міг би розповісти їй про це, але не вбачав у тім сенсу, почасти тому, що вона могла подумати, ніби я напрошуюся на жалість (це не термін з лексикону АА, але, либонь, міг би ним бути), а почасти тому, що я не вважаю умовою, необхідною для успішного шлюбу, здатність видобувати з себе ридання ледь не на замовлення.

Я ніколи не бачив, наскільки тепер можу це пригадати, щоб хоч раз плакав мій тато; у найемоційніші моменти він міг хіба що видати важке зітхання або неохоче трішки покректати — ніякого биття себе в груди чи реготу не дозволяв собі Вільям Еппінг. Він був з породи міцних, мовчазних чоловіків, і моя мати більш-менш була такою ж. Тож моя неспроможність легко заплакати, можливо, має генетичні

причини. Але незворушність? Нездатність відчувати власні почуття? Ні, це аж ніяк не про мене.

Окрім того разу, коли я отримав звістку про маму, пригадую лише один інший випадок, коли я плакав дорослим, і трапилося це тоді, коли я читав історію про батька нашого прибиральника. Я сидів сам-один в учительській у Лізбонській середній школі[1], опрацьовуючи стос творів, написаних учнями мого класу з мови й літератури для дорослих. З дальнього кінця коридору до мене долітало гупання баскетбольного м'яча, ревіння ріжка, що сповіщав про тайм-аути, і крики натовпу, котрі супроводжували битву спортивних титанів: «Лізбонських хортів» проти «Джейських тигрів»[2].

Хто може знати, коли життя балансує в критичній точці або чому?

Тема, яку я їм призначив, називалася «День, що змінив моє життя». Більшість творів були зворушливими, але жахливими: сентиментальні історії про добру тітоньку, яка взяла до себе жити вагітну неповнолітню дівчину, армійський товариш, котрий продемонстрував, що таке справжня відвага, щаслива зустріч зі знаменитістю («Ризик!»[3], ведучим був Алекс Требек, я гадаю, хоча можливо, й Карл Молдан). Якщо є серед вас вчителі, що заробляли собі додаткові три-чотири тисячі доларів на рік, беручись за клас дорослих, котрі навчаються заради отримання атестату про Загальний освітній розвиток (ЗОР)[4], вам відомо, якою гнітючою працею буває читання подібних творів. Процес оцінювання тут майже ні

---

[1] Стівен Кінг сам є випускником середньої школи у самоврядному поселенні Lisbon-Falls, яке є частиною заснованого 1799 року міста Lisbon.

[2] Jay — засноване 1795 року місто на південному заході штату Мейн.

[3] Jeopardy — започаткована у 1964 році на каналі Ен-Бі-Сі телевікторина, за форматом якої тепер робляться передачі в багатьох країнах; Alex Trebek веде це телешоу з 1984 р.; Karl Malden — американський актор сербського походження (справжнє ім'я Джордже Младен), який знявся у понад 70 кінофільмах і телесеріалах, але не мав стосунку до вікторини «Ризик».

[4] General Educational Development (GED) — запроваджена 1942 року система навчання новобранців, котрі, успішно здавши тести, отримували атестат про відповідність знань середній освіті в США й Канаді; знову система ЗОР, тепер для будь-яких дорослих, була впроваджена у 1988 році.

до чого, або так принаймні було в моєму випадку; я попускав геть усім, бо мені ніколи не траплявся дорослий учень чи учениця, котрі би не намагалися виконати свого завдання зі старанністю або щонайменше висидіти його власним гузном. Кожний, хто в ЛСШ подавав пописаний папір, гарантовано отримував від викладача англійської мови й літератури Джейка Еппінга як мінімум розчерк, а якщо текст ще й було організовано в справжні абзаци, тоді найменша оцінка була чотири з мінусом.

Що робило важкою цю працю — це те, що замість голосу моїм головним засобом викладання стала червона ручка, я списав її практично вщент. Що робило цю працю гнітючою — це розуміння того, що дуже мало з тих правок червоною ручкою мали шанси закріпитися в пам'яті; коли хтось досяг двадцятип'яти- чи тридцятирічного віку, не дізнавшись, як правильно писати слова (*ідеальний*, а не *идіальний*), чи великі літери в назвах (*Білий дім*, а не *білий-дім*), або речення, де є іменник, а *також* дієслово, той, певно, цього так ніколи й не навчиться. А ми все тримаємося свого, уперто обводячи неправильно використане слово у реченнях на кшталт «Мій чоловік висказав мені свій засуд» або закреслюючи слово *донирювати* у реченні «Після того я вже міг легко донирювати до буйка» й міняючи його на *допірнути*.

Саме такою безнадійною, невдячною працею я й займався того вечора, коли неподалік котився до чергового фінального свистка черговий матч шкільних баскетбольних команд, і так прісно й во віки віків, амінь. Це було невдовзі по тому, як Крісті повернулася з реабілітації, і гадаю, якщо тоді я і мав щось на думці, то хіба надію, що, прийшовши додому, побачу її тверезою (так і трапилося; своєї тверезості вона трималася краще, аніж свого чоловіка). Пам'ятаю, в мене трішки боліла голова і я тер собі скроні, як то робиш, коли намагаєшся запобігти легкому роздратуванню, щоб воно не перетворилося на велике роздрочення. Пам'ятаю, я думав: «Іще три твори, тільки три, і я зможу врешті звідси піти. Зможу вирушити додому, заварю собі велику чаш-

ку розчинного какао й занурюся в новий роман Джона Ірвінга, подалі від цих щирих, але незграбно зляпаних текстів, що відгукуються стугонінням у моїй голові».

Не прозвучало ані скрипок, ані попереджувальних дзвіночків, жодного відчуття, що моє скромне життя мусить перемінитися, коли я взяв зі стосу і поклав перед собою твір, написаний прибиральником. Але ж ми ніколи цього не знаємо, хіба не так? Монетка життя обертається мигцем.

Він писав дешевою кульковою ручкою, яка в багатьох місцях поплямувала всі його п'ять сторінок. Почерк мав кривулястий, проте розбірний, і натискав він, схоже, доволі сильно, бо слова його були буквально врізані в аркуші дешевого зошита; якби я заплющив очі і пробігся пучками пальців по тих поритих сторінках, це було б схоже на читання шрифту Брайля. І ще він залишав такий невеличкий завиток, немов кучерик, в кінці кожної малої літери *у*. Я пам'ятаю це з детальною ясністю.

Я також пам'ятаю, як починався його твір. Я пам'ятаю його слово в слово.

Тоді був не день а було під нічь. Та нічь що змінила моє життя була нічю коли мій батько замордував мою матір і двох моїх братів а мене дуже поранив. Він поранив мою сестру теж і то так сильно шо вона запала у кому. За три роки вона померла а так і не прокинулась. Її ім'я було Еллен і я дуже її любив. Вона любила сбирати квіти і ставити їх у вази.

На половині першої сторінки мені почало щипати очі і я поклав мою вірну червону ручку. Це трапилось, коли я дійшов до того місця, де він заповз під ліжко і кров заливала йому очі (*вона також забігала мені в горло, і смак був жахливий),* от тоді вже я почав плакати — Крісті могла б пишатися мною. Так я й читав до самого кінця, не роблячи жодної позначки, тільки втираючи собі очі, щоб сльози на крапали на сторінки, які вочевидь коштували йому дуже великих зусиль. Чи думав я, що він відсталіший за решту учнів, що він хіба лиш на пів кроку випереджає тих, кого

зазвичай називають «нездатними до освіти»? Але ж, заради Бога, для цього існувала причина, хіба ні? І для його культгавості також. Це справжнє чудо, що він тоді взагалі залишився живим. А він залишився. Добрий чоловік з постійною посмішкою на обличчі, котрий ніколи не підвищував голосу на дітей. Добрий чоловік, котрий пройшов крізь пекло і вперто трудився — зі смиренною надією, як і більшість з таких — заради отримання атестата про середню освіту. Хай він і залишиться прибиральником всю решту свого життя, просто дядьком у зеленій або коричневій спецівці, котрий чи то штовхає швабру, чи то шпателем, який він завжди тримає у задній кишені, відчищає від підлоги жуйку. Можливо, за інших обставин він міг би стати кимсь іншим, але однієї ночі монетка його життя обернулася мигцем і тепер він просто одягнений у «Кархарт»[1] прибиральник, котрого діти через те, як він ходить, дражнять Гаррі-Шкряком.

Отже, я плакав. То були справжні сльози, ті, що походять з самих глибин єства. З протилежного кінця коридору я почув, як Лізбонський духовий оркестр розпочав грати переможну пісню — отже, рідна команда виграла, ну то й добре. Либонь, трохи пізніше Гаррі з парою його колег почнуть розбирати трибуни й замітати понакидане під ними сміття.

Згори на його творі я розгонисто поставив велику червону 5. Дивився на неї секунду чи дві, а тоді додав ще й великий червоний +. Тому що твір був хорошим, а ще тому, що його біль викликав емоційний відгук у мені, його читачеві. А хіба не саме цього мусить досягати написане на 5 з плюсом? Викликати якусь реакцію?

Щодо мене, то я волів би, аби колишня Крісті Еппінг мала рацію. Я волів би бути емоційно незворушним, кінець кінцем. Бо все, що сталося потім — всі ті жахливі речі, — випливло з тих моїх сліз.

---

[1] «Carhartt» — заснована 1889 року Гамільтоном Кархартом сімейна компанія, відома різноманітним тривким спецодягом; у 1990-х робочий одяг компанії став особливо популярним серед представників гіп-гоп культури.

ЧАСТИНА І

Вододільний момент

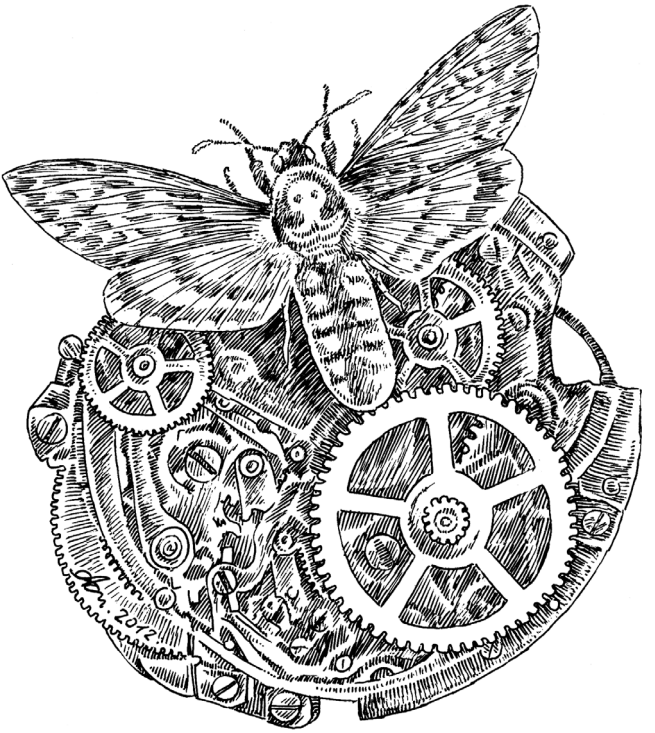

Розділ 1

1

Гаррі Даннінг випустився блискуче. На його запрошення я прийшов на скромну церемонію в актовому залі ЛСШ. Він дійсно не мав більше нікого іншого, тому я радо відгукнувся.

Після благословення (проказаного отцем Бенді, котрий рідко пропускав бодай якісь урочистості в ЛСШ) я протовпився крізь рій друзів і родичів туди, де в урочистій чорній мантії, тримаючи в одній руці свій атестат, а в другій орендовану академічну шапочку, самотньо стояв Гаррі. Я взяв її в нього, щоб мати змогу потиснути йому руку. Він усміхався, демонструючи щелепи з кількома покривленими зубами й багатьма прогалинами. Але попри все, усміхався він сонячною, заразливою усмішкою.

— Дякую, що прийшли, містере Еппінг. Дуже вам вдячний.

— Нема за що, я з радістю. І звіть мене краще Джейком. Це такий невеличкий бонус, який я дарую тим учням, котрі за віком могли би бути моїми батьками.

Він якусь хвилину залишався збентеженим, а потім розсміявся.

— Гадаю, я саме такий, авжеж, чому ні? Восподи!

Я теж розсміявся. Багато людей навкруг нас сміялися. І сльози були, як же без цього. Те, що важко мені, іншим людям дається легко.

— А та п'ятірка з плюсом! Восподи! Я ніколи, я за все моє життя не отримував п'ятірки з плюсом! І ніколи на таке навіть не очікував!

— Ви заслужили її, Гаррі. А що ви найперше збираєтеся зробити вже як випускник середньої школи?

Його усмішка на якусь секунду пригасла — то була перспектива, якої він ще не розглядав.

— Гадаю, я повернуся додому. У мене маленький будиночок, я його орендую, на Годдард-стріт[1], знаєте? — Він підняв угору свій атестат, обережно тримаючи його в пальцях так, ніби боявся стерти на ньому чорнило. — Я візьму його в рамку і повішаю на стіну. А потім, гадаю, я наллю собі склянку вина, сяду на диван і просто втішатимуся ним, допоки на прийде час лягати спати.

— Це вже схоже на план, — сказав я. — А ви не бажаєте спершу разом зі мною з'їсти біфштекс із смаженою картоплею? Ми могли б сходити до Ела.

Я очікував побачити, що він на це скривиться, та авжеж, я судив його за своїми колегами. Не кажучи вже про більшість наших учнів; вони уникали закладу Ела, немов чуми, вчащаючи здебільшого або до «Королеви молочарні» через дорогу від школи, або до «Хай-Хету» на шосе 196, поблизу того місця, де колись стояв старий Лізбонський драйв-ін[2].

— Це було б чудово, містере Еппінг. Дякую!

— Мене звуть Джейком, пам'ятаєте?

— Авжеж, Джейку.

Отже, я повів Гаррі до Ела, куди з усього нашого факультету тільки я єдиний і вчащав, і, хоча того літа Ел тримав офіціантку, нас він обслуговував особисто. Як зазвичай, з жевріючою в куточку губ сигаретою (нелегальною в публічному закладі, але це ніколи не зупиняло Ела) і з того ж боку обличчя примруженим проти диму оком. Побачивши складену мантію випускника і здогадавшись, що в нас за оказія, він наполягав на анулюванні рахунку (та що то за рахунок; наїдки в Ела завжди були винятково дешевими, що породжувало плітки про долю деяких бродячих тварин у тамтешньому довкіллі). Він також сфотографував нас і пізніше повісив

---

[1] У штаті Мейн народилися або виростали кілька видатних особистостей на прізвище Goddard, на честь котрих названо вулиці й меморіальні місцини, зокрема: лінгвіст Пліній Годдард, психолог Генрі Годдард, драматург Чарлз Годдард, природознавець, засновник численних заповідників Морис Годдард тощо.

[2] Drive-In — кінотеатр для автомобілістів, де фільм можна дивитися на великому екрані, не виходячи з власної машини.

знімок на так звану Стіну міських знаменитостей. Серед інших «знаменитостей» там висіли покійний Альберт Дантон, засновник «Ювелірної крамниці Дантона»; Ерл Гіґґінс, колишній директор ЛСШ; Джон Крафтс, засновник «Автосалону Джона Крафтса»; ну й, звісно ж, отець Бенді, настоятель храму Святого Кирила. (Отець висів у парі з папою Іваном XXIII[1] — останній не місцевий, але глибоко шанований Елом Темплтоном, котрий називав себе «добрим кат'ликом».) На знімку, який Ел зробив того дня, Гаррі Даннінг широко усміхався. Я стояв поруч з ним, ми разом тримали його атестат. Краватка в Гаррі висіла трішки криво. Я пам'ятаю, бо це нагадало мені про ті завитки, що він їх робив наприкінці своїх літер *у*. Я все пам'ятаю. Я все пам'ятаю дуже добре.

2

Через два роки, в останній день навчального року, я сидів у тій самій учительській і продирався очима крізь купу фінальних есеїв відмінників мого семінару з американської поезії. Самі діти вже пішли, відпущені на чергові літні канікули, і я невдовзі збирався також зробити те саме. Але наразі мене цілком влаштовувало перебування там, де я сидів, насолоджуючись незвичайною тишею. Думалося, що перед тим, як піти, я, можливо, навіть почищу харчову шафку. *Хтось* же мусить це зробити, думав я.

Раніше того ж дня до мене підшкутильгав Гаррі Даннінг, це було зразу ж після класної години (яка виявилася доволі галасливою, як і всі заняття й лекції в останній день навчань), і простягнув мені руку.

— Я просто хочу подякувати вам за все, — мовив він.

Я усміхнувся:

— Ви вже якось робили це, я пам'ятаю.

---

[1] Ioannes XXIII (Анджело Джузеппе Ронкаллі) — римський понтифік (1958—1963), селянин за походженням, великий реформатор Ватиканської політики, відзначався скромністю побуту.

— Йо, але це мій останній день. Я звільняюся. Тож я й хотів вам про це сказати і ще раз подякувати.

Я саме потискав руку Гаррі, коли повз нас пробіг якийсь хлопець — не старший за десятикласника, судячи зі свіжого врожаю прищів на його обличчі й пафосно-кумедного кущика під нижньою губою, що намагався виглядати борідкою, — мурмотнувши:

— Кульгає Гаррі-Шкряк по ой-вей-ню.

Я хотів було вхопити школяра, маючи намір примусити його вибачитися, але Гаррі мене зупинив. Його усмішка залишалася безжурною, легкою.

— Не варто перейматися. Я до цього звик. Це ж усього лиш діти.

— Так воно й є, — сказав я, — але наша робота їх навчати.

— Я знаю, що ви добре з цим управляєтеся. Але це не моя робота — бути чиїмсь, яко-то-воно-у-вас-зветься, навчальним посібником. Особливо сьогодні. Я сподіваюся, ви дбатимете за себе, містере Еппінг.

За віком він міг би бути мені батьком, але звернутися до мене на ім'я *Джейк* вочевидь було йому не до снаги.

— І ви також, Гаррі.

— Я ніколи не забуду ту п'ятірку з плюсом, я її теж взяв у рамку. Повісив прямо поряд з моїм атестатом.

— Приємно чути.

Чудово. Таки дійсно це було чудово. Нехай його твір належав до примітивного мистецтва, але він був геть-чисто весь, до останньої ниточки таким же правдивим і потужним, як будь-яка з картин Бабусі Мозес[1]. Беззаперечно кращим за те, що я зараз читав. Граматика в творах відмінників здебільшого була правильною і застосовування слів коректним (хоча мої обережні, спрямовані на коледж *не*-авантюристи мали дратівну тенденцію використовувати пасивний стан), але

---

[1] Anna Mary Robertson Moses (1860—1961) — фермерка, уславлена народна художниця, почала малювати в 70-річному віці, коли артрит завадив їй займатися улюбленим гаптуванням, за 30 років створила понад 3600 картин.

їхня писанина залишалася мертвотно-блідою. Нудною. Мої відмінники були одинадцятикласниками — бо учнями випускного класу нагородив себе Мак Стедмен, очільник нашого факультету, — проте писали вони наче малі старенькі джентльмени й малі старенькі леді, геть усі з підібганими губками, типу: *Ой, бережися, Мілдред, дивись, не послизнися на тій ковзанці*. Попри свої граматичні ляпсуси і морочливий почерк, Гаррі Даннінг писав, як герой. В одному творі принаймні.

Так я собі міркував про різницю між агресивним і погідливим стилями письма, коли на стіні прокашлявся інтерком:

— Чи є містер Еппінг в учительській західного крила? Ви часом не там, Джейку?

Я підвівся, натиснув кнопку і відповів:

— Ще тут, Глоріє. Каюся. Чим можу допомогти?

— Вам телефонують. Здається, чоловік на ім'я Ел Темплтон. Я можу перемкнути його до вас, якщо бажаєте. Або сказати йому, що ви вже пішли.

Ел Темплтон, власник і управитель тієї харчевні, куди весь учительський склад ЛСШ, окрім вашого покірного слуги, відмовлявся ходити. Навіть шанований завідувач мого факультету — котрий намагався балакати на манер якогось декана із Кембриджу і вже наближався до пенсійного віку, — так навіть той називав тамтешню фірмову страву не «Знаменитим фетбургером Ела», а «Знаменитим кицьбургером Ела»[1].

«Воно-то зрозуміло, що це не справжній кіт, — говорили люди, — або й зовсім не кіт, але яловичиною воно бути не може за якихось долар дев'ятнадцять центів».

— Джейку, ви там не заснули на мій клопіт?

— Ба ні, аж ніяк, — дивуючись, чому це Елу надумалося телефонувати мені до школи. Навіщо він взагалі мені телефонує, врешті-решт? Стосунки в нас з ним були суто кухар-клієнт. Я цінував його їжу, а він мою до неї прихильність. — Давайте, перемикайте його сюди.

---

[1] Заклад Ела є франчайзі заснованої 1952 року в Каліфорнії мережі ресторанів «Fatburger» («Дебелий біфштекс»), яка відзначається великими порціями й ліцензією на продаж алкоголю.

— А чого ви, до речі, все ще там?

— Займаюся самобичуванням.

— Ооо! — проспівала Глорія, і я уявив собі, як затріпотіли її довгі вії. — Мені так подобається, коли ви говорите щось брутальне. Зачекайте, зараз задзеленчить дзвоник.

Вона відімкнулася. Задзвонив телефонний апарат внутрішньої лінії, і я підняв слухавку.

— Джейку? Це ти, друже?

Спершу я подумав, що Глорія, мабуть, неправильно дочула ім'я. Цей голос не міг належати Елові. Навіть найважча в світі застуда не змогла би призвести до такої захриплості.

— Хто це?

— Ел Темплтон, а чи вона тобі не сказала? Боже, та музика, поки очікуєш з'єднання, то таке лайно. Що трапилося з Конні Френсіс[1]?

Він так голосно зайшовся хрипким кашлем, що я змушений був трохи відставити подалі слухавку.

— Голос у тебе ніби грипозний.

Він розсміявся, не перестаючи при цім кашляти. Комбінація була доволі жахливою.

— Дещо є, авжеж.

— Мабуть, тебе швидко накрило.

Я був у нього лише вчора, раненько повечеряв. Здоровенний біфштекс зі смаженою картоплею та молочний шейк з полуницями. Я вважаю, що для чоловіка, котрий живе самотньо, важливо харчуватися всіма профілюючими групами продуктів.

— Можна сказати й так. А можна сказати, це забрало якийсь час. Як не скажи, все правильно.

Я не знав, що на це відповісти. Ми часто балакали з Елом за останніх сім-вісім років, протягом яких я ходив до його харчевні, і він бував дивним — наприклад, уперто називав

---

[1] Connie Francis — популярна у 1950—1960-х рр. американська співачка італійського походження (справжнє ім'я — Кончета Роза Марія Франконеро), котра, окрім англійської, виконувала свої хіти багатьма мовами світу; 1977 р. у результаті косметичних операцій на носі втратила голос.

«Патріотів Нової Англії» «Бостонськими патріотами»[1] або говорив про Теда Вільямса[2] як про «другана», котрого він особисто знав, — але ніколи в мене не траплялося з ним розмови, дивнішої за цю.

— Джейку, мені треба з тобою побачитися. Це важливо.

— Чи можу я спитати…

— Я готовий до того, що в тебе виникне багато питань, і я на них відповім, але не по телефону.

Я мав сумніви, що аж так багато відповідей він зможе мені надати, перш ніж у нього зовсім пропаде голос, але пообіцяв, що прийду за годину, а то й раніше.

— Дякую. Якщо зможеш, постарайся раніше. Час тепер, як то кажуть, є суттєво важливим.

І він відімкнувся, просто отак раптово, навіть не попрощавшись.

Я опрацював ще пару творів моїх відмінників, у стосі їх залишалося тільки чотири, але читати далі було марною справою. В мене пропав драйв. Тож я згріб залишки зі столу собі у портфель і пішов. Мені майнула думка, чи не піднятися нагору до офісу, щоб побажати Глорії гарного літа, але я її відкинув. Вона залишатиметься тут ще цілий тиждень, закриватиме документацію по черговому навчальному року, а я збирався прийти сюди знову в понеділок, щоб почистити буфетну шафку, — таку сам собі дав обіцянку. Бо інакше вчителі, котрі використовуватимуть учительський кабінет у західному крилі під час літніх сесій, знайдуть її повною тарганів.

Якби я знав, що приготувало для мене майбутнє, я обов'язково б піднявся нагору, щоб побачитися з нею. Можливо, навіть зважився б на поцілунок, той флірт, що витав між нами останні пару місяців, схиляв до цього. Та, звісно ж, нічого тоді я не знав. Монетка життя обертається мигцем.

---

[1] Заснована 1959 року команда з американського футболу «Boston Patriots» змінила назву на «New England Patriots» 1971 року.

[2] Theodore Williams (1918—2002) — знаменитий бейсболіст, у 1939—1960 рр. гравець команди «Boston Red Sox».

3

Харчевня Ела містилася в срібному трейлері[1], що стояв на задвірках Мейн-стріт, у тіні старої фабрики Ворумбо[2]. Подібні будівлі можуть мати вбогий вигляд, але Ел замаскував бетонні блоки, на яких стояв його заклад, гарними квітниками. Там навіть був невеличкий акуратний моріжок, що його Ел особисто підстригав старомодною косаркою штовхального типу. Косарка була доглянутою так само дбайливо, як і його квіти, як і той моріжок; ані цятки іржі на її стрекотливих, пофарбованих у яскравий колір лезах. Наче її придбали у місцевого дилера «Вестерн авто»[3] всього лиш тиждень тому… тобто якби у Лізбон-Фолзі все ще існувала крамниця «Вестерн авто». Була така колись, але десь на зламі століть полягла жертвою гіпермаркетів.

Я підійшов мощеним хідником до ґанку, але там затримався, спохмурнів. Зникла вивіска «ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО ХАРЧЕВНІ ЕЛА, ДОМІВКИ ФЕТБУРГЕРА!» Її місце зайняв прямокутник картону з написом «ЗАКРИТО Й НЕ ВІДКРИЄТЬСЯ ЧЕРЕЗ ХВОРОБУ. ДЯКУЄМО ЗА РОКИ ОБОПІЛЬНОГО БІЗНЕСУ І БЛАГОСЛОВИ ВАС ГОСПОДЬ».

Я поки що не ввійшов до туману ірреальності, який невдовзі мене проковтне, але перші його паростки вже оповивали мене і я їх відчував. То не якась там літня застуда спричинилася до надірваності, яку я почув у голосі Ела, не просто хрипкий кашель. І не грип. Судячи з оголошення, в нього щось

---

[1] Silvertrailer — популярна назва класичних мотодомів, які виробляє з сріблястого алюмінію заснована наприкінці 1920-х рр. компанія «Airstream» («Струмінь вітру»), найстарша в цій галузі.

[2] Worumbo Mill — побудована 1867 року в місті Лізбон-Фолз і названа іменем відомого у XVII ст. індіанського вождя велика шерстеткацька фабрика, що славилася високоякісними тканинами; будівля була визнана пам'яткою історії 1973 р., але згоріла 1987 р. під час ремонту після повені (в молодості на Ворумбо працював Стівен Кінг).

[3] «Western Auto» — заснована 1909 року компанія з роздрібної торгівлі автозапчастинами й різним механічним ременантом, мала 590 крамниць по всіх штатах; припинила існування 1998 р., хоча окремі дрібні дилери й зараз незаконно, але вперто використовують традиційний бренд компанії.

серйозніше. Але якого ж це роду серйозне захворювання могло опанувати ним за якихось двадцять чотири години? Ба навіть менше. Зараз пів на третю. Учора ввечері я пішов звідси о п'ятій сорок п'ять, з Елом було все гаразд. Хіба що він здавався трохи збудженим. Я згадав, що спитав у нього, чи не забагато він випив своєї власної кави, і він відповів «ні», він просто думає про те, як вирушить у подорож. Чи часто люди, котрі захворюють — захворюють достатньо серйозно, щоб закрити бізнес, який вели самотужки впродовж двадцяти років — балакають про те, що збираються їхати кудись подорожувати? Можливо, декотрі, але навряд щоб таких було багато.

Двері прочинилися, коли я все ще тягнувся рукою до клямки, і в одвірку харчевні постав Ел, він дивився на мене без посмішки. Я теж дивився на нього, відчуваючи, як той туман ірреальності густішає навкруг мене. День був теплим, але туман — холодним. У ту мить я все ще міг розвернутися й вийти з нього, повернутись назад у світло червневого сонця, і частина моєї душі так і бажала зробити. А втім, здебільш я застиг від здивування й тривоги. А ще від жаху, мушу також і це визнати. Бо серйозна хвороба нас *серйозно* жахає, саме так, а Ел був серйозно хворий. Я побачив це з першого погляду. Скидалося навіть на те, що він *смертельно* хворий.

Справа була не просто в тому, що його зазвичай рум'яні щоки запали й посірішали. Справа була не в його засльозених синіх очах, котрі тепер здавалися вицвілими й короткозоро мружилися. І не в його волоссі, до того майже цілком чорному, а тепер майже цілком сивому — врешті-решт, раніше він міг користатися одним з тих марнославних засобів, а тепер, під впливом обставин, вирішив його змити і виглядає природно.

Найбільш неймовірним було те, що за двадцять чотири години відтоді, як я його бачив, Ел Темплтон на вигляд схуд щонайменше на тридцять фунтів. А може, навіть на сорок, що становило десь чверть ваги всього його тіла до того. Ніхто не втрачає тридцять або сорок фунтів протягом неповної доби, *ніхто*. І тут-то, я гадаю, туман ірреальності й заковтнув мене цілком.

Ел усміхнувся, і я побачив, що разом з вагою він втратив і зуби. Ясна в нього були блідими, нездоровими.

— Як тобі мій новий вигляд, Джейку?

Він закашлявся, важкі звуки чередою пішли зсередини його нутра.

У мене й щелепа відпала. З відкритого рота не видобулося ані слова. Думка про втечу знову вигулькнула в якомусь боязкому, гидливому завулку мого мозку, проте навіть якби той завулок мав наді мною владу, я не міг цього зробити. Мене скувало на місці.

Ел упорався з кашлем і вийняв з задньої кишені хустинку. Спершу витер собі рот, а потім долоню. Перш ніж він устиг заховати хустинку, я помітив, що вона закаляна червоним.

— Заходь, — запросив він. — Маю багато про що розповісти, а ти єдиний, я гадаю, хто здатен вислухати. Слухатимеш?

— Еле, — промовив я. Голос мій прозвучав низько, безсило, я сам себе ледве дочув. — Що трапилося з тобою?

— *Ти мене вислухаєш?*

— Звичайно.

— У тебе виникнуть питання, і я відповім на всі, що зможу, але намагайся звести їх до мінімуму. Голосу в мене майже не залишилося. Чорт, в мене *сили* майже не лишилося. Давай, заходь досередини.

Я увійшов. У харчевні було темно, прохолодно і порожньо. Шинквас стояв відполірований, без жодної крихти; відблискували хромом високі стільці; сяяв ідеально начищений кавовий апарат; гасло «ЯКЩО ВАМ НЕ ПОДОБАЄТЬСЯ НАШЕ МІСТО, ПОШУКАЙТЕ СОБІ РОЗКЛАД РУХУ» висіло на звичному місці, біля каси «Сведа»[1]. Єдине, чого не вистачало, це відвідувачів.

Ба, ще й господаря-кухаря, звісно. Ела Темплтона замінив літній хворий привид. Коли він обернув ручку дверної засувки, замикаючи нас всередині, клацнуло дуже голосно.

---

[1] «Sweda» — заснована 1936 року компанія, що випускає різноманітні касові апарати.

4

— Рак легенів, — мовив він, ніби між іншим, після того як провів мене до стола в дальнім кутку харчевні. Він поплескав себе по кишені сорочки, і я побачив, що там порожньо. Одвічно присутня в тій кишені пачка «Кемела» без фільтра зникла. — Нема дива, я розпочав, коли мені було одинадцять, і палив до того самого дня, як отримав цей діагноз. Більше, чорт забирай, п'ятдесяти років. Три пачки на день, допоки у сімдесятих ціни не полізли вгору. Тоді я зважився на жертву і зменшив до двох пачок на день. — Він хрипко реготнув.

Я хотів було сказати йому, що його арифметика неправильна, бо я знаю його справжній вік. Коли я одного дня наприкінці зими зайшов сюди і спитав, чому він порається біля гриля у дитячому ковпаку з написом «Щасливих уродин», він відповів: «Бо сьогодні мені виповнилося п'ятдесят сім, друже. Отже, я тепер цілком легальний Гайнц»[1]. Але він просив мене не ставити запитань, окрім найнеобхідніших, тож я припустив, що ця умова поширюється й на те, щоб не лізти до нього з уточненнями.

— Якби я був тобою — а я хотів би цього, хоча ніколи не бажав би, щоб на тебе перейшов мій отакий стан, — я би подумав: «Щось тут є слизьке, ніхто протягом доби не може раптом захворіти на задавнений рак». Ти ж так думаєш, правильно?

Я кивнув. Думалося мені саме так.

— Відповідь достатньо проста. Це трапилось не за одну ніч. Я почав вихаркувати собі мозок приблизно місяців сім тому, ще у травні.

Це було новиною для мене; якщо він дійсно кашляв, то це траплялося тоді, коли мене не було поруч. І більше того, він знову плутається в арифметиці.

— Еле, агов? Зараз червень. Сім місяців тому був грудень.

Він махнув на мене рукою — пальці стоншені, перстень Корпусу морської піхоти, котрий раніше щільно сидів на

---

[1] Ел має на увазі «57 різновидів» — традиційне рекламне гасло заснованої у 1869 р. харчової компанії «Heinz».

одному з них, тепер теліпався, так ніби казав: «Попустися, не звертай поки що на це уваги».

— Спершу я гадав, що це в мене просто важка застуда. Але температури не було і кашель, замість того щоб минутися, тільки гіршав. Потім я почав худнути. Ну, я ж не дурень, друже, я завжди пам'ятав, що карти можуть лягти так, що мені випаде хвороба на велику літеру Р… хоча і мій батько, і мати, авжеж, обоє смалили, збіса, наче ті димарі, а пережили за вісімдесят. Гадаю, ми завжди знайдемо виправдання, аби лиш триматися наших поганих звичок, хіба ні?

У нього знову почався кашель, і він дістав хустинку. Коли бухикання стишилося, він продовжив:

— Я не мушу відволікатися на побічні теми, хоча робив це все моє життя і перестати важко. Фактично, важче, аніж розпрощатися з сигаретами. Наступного разу, коли я почну відхилятися від курсу, просто чикни пальцем собі поперек горла, добре?

— Гаразд, — відповів я, погоджуючись.

На ту мить я вже второпав, що все це мені сниться. Якщо так, то сновидіння було надзвичайно реалістичним, аж до тіней, що їх розкидав по всьому закладу працюючий під стелею вентилятор, вони маршували по скатерках із написом «НАШЕ НАЙЦІННІШЕ НАДБАННЯ — *ВИ!*»

— Коротше кажучи, я пішов до лікаря і зробив рентген, а там і вони, величезні, як чорти мене забирай. Дві пухлини. Поширений некроз. Неоперабельний.

«Рентген, — подумав я, — хіба його все ще використовують для діагностування раку?»

— Якийсь час я протримався, але кінець кінцем був змушений повернутися.

— Звідки? З Льюїстона[1]? З Центральної клінічної лікарні штату?

---

[1] Lewiston — засноване 1795 року друге за кількістю населення місто штату Мейн в окрузі Андроскоґґін, названому на честь індіанського племені, як і однойменна річка.

— Зі своєї подорожі. — Його очі чіпко вдивлялися в мене з тих темних западин, де вони тепер ховалися. — Хоча то була не відпустка.

— Еле, для мене все це відгонить абсурдом. Вчора ти був тут, і був ти у повному *порядку*.

— Подивися зблизька уважно на моє обличчя. Почни з волосся, а далі нижче. Намагайся ігнорувати те, що мені наробив рак — він диявольськи псує людський вигляд, щодо цього не сумнівайся, — а потім скажи мені, чи той самий я чоловік, котрого ти бачив учора.

— Ну ти, вочевидь, змив фарбу з…

— Ніколи його не фарбував. Не буду звертати твою увагу на зуби, які я втратив, поки був відсутній… далеко. Знаю, ти сам це помітив. Гадаєш, це рентгенівське опромінювання наробило? Чи стронцій-90 в молоці? Я взагалі *ніколи* не п'ю молока, хіба що в кінці дня бризну трохи собі в останню чашку кави.

— Стронцій *який*?

— Не переймайся. Зверни ся до жіночого елементу в своїй душі. Подивися на мене, як жінки дивляться на інших жінок, коли оцінюють їхній вік.

Я спробував зробити так, як він сказав, і, хоча те, що я угледів, ніколи б не змогло стати доказом у судовому процесі, мене воно переконало. Павутиння зморщок розбігалося з кутиків його очей — ті делікатні, плоєні брижі, які можна бачити в людей, котрим уже не потрібно раз у раз демонструвати свої дисконтні картки літньої особи, коли вони зазирають до каси кінотеатру. Рівчачки, яких там не було ще вчора ввечері, тепер синусоїдами борознили лоб Ела. Ще дві зморшки — набагато глибші — взяли в дужки його рот. Підборіддя він тепер мав гостріше, а шкіра в нього на горлі обвисла. Гостре підборіддя й відвислу шкіру могло пояснити катастрофічне схуднення Ела, але ті зморшки… і якщо він не збрехав щодо свого волосся…

Він мовчки усміхався. То була похмура усмішка, проте не без гумору. Від чого здавалася ще гіршою.

— Пам'ятаєш мій день народження в цьому березні? «Не переймайся, Еле, — ти тоді казав, — якщо цей ідіотський ковпак спалахне, коли ти нахилишся над грилем, я вхоплю вогнегасник і врятую тебе». Ти це пам'ятаєш?

Я пам'ятав.

— Ти ще сказав, що ти тепер легальний Гайнц.

— Саме так. А тепер мені шістдесят два. Я знаю, через рак я маю ще старший вигляд, але це… й ось це… — він торкнувся свого лоба й кутиків очей. — Це справжні вікові відмітини. Знаки пошани свого роду.

— Еле… можна мені склянку води?

— Звичайно. Шок, чи не так? — він поглянув на мене спочутливо. — Ти думаєш: «Або я збожеволів, або він, або ми разом з ним удвох». Я розумію. Надивився.

Він важко підвівся й вирушив від столу, встромивши праву руку собі під ліву пахву, ніби таким чином намагався утримати себе вкупі. Далі він повів мене за шинквас. Отоді я усвідомив ще одну нереальну деталь у його вигляді: окрім тих випадків, коли ми з ним сиділи на одній лаві у церкві Св. Кирила (це траплялося рідко; хоч мене й виховували у вірі, не такий я вже вірний кат'лик) або стрічались на вулиці, я ніколи не бачив Ела без його кухарського фартуха.

Він дістав із полиці сяючу склянку і наточив мені води з сяючого крана. Я подякував і відвернувся, аби йти назад до столу, але він поплескав мене по плечі. Краще б він цього не робив. Відчуття було таке, немов зупиняючи одного з трьох, мене поплескав Колріджів Старий Моряк[1].

— Перш ніж ми знову сядемо, я хочу, щоб ти дещо побачив. Так буде швидше. Тільки «побачити» тут зовсім не те слово. Гадаю, «пережити» набагато ближче. Допивай, друже.

---

[1] Samuel Coleridge (1778—1834) — член кола «Озерних поетів», засновник романтичного напрямку в англійській літературі; в «Поемі про старого моряка» (1798) моряк силоміць зупиняє одного з трьох дружб, що прямують на весілля, і змушує його вислухати довгу розповідь про свої гріхи і потойбічні пригоди в далеких морях.

Я випив уже пів склянки. Вода була прохолодною і смачною, але я не міг відірвати очей від Ела. Боязкий куточок у моїй душі гадав, чи не заманюють мене у якусь пастку, немов першу мимовільну жертву в тих фільмах про розперезаних маніяків, у назвах яких, здається, завжди є цифри. Але Ел просто стояв, поклавши одну руку на шинквас. Рука була вкрита зморшками, з великими щиколотками. Не схожа на руку п'ятдесятирічного чоловіка, навіть хворого на рак, а ще…

— Це радіація наробила? — раптом спитав я.

— Наробила що?

— У тебе *засмага*. Не кажучи вже про ті темні плями на тильних боках долонь. Їх можна отримати або через радіацію, або від сильного сонця.

— Ну, оскільки радіаційного лікування я не отримував, то це від сонця. Я мав його доволі багато впродовж останніх чотирьох років.

Наскільки мені було відомо, останні чотири роки Ел провів, здебільшого перевертаючи біфштекси та сколочуючи молочні коктейлі під флуоресцентними лампами, але я промовчав. Просто допив решту води. Ставлячи склянку на покритий пластиком шинквас, я помітив, що в мене трішки тремтить рука.

— Гаразд, що там таке, що ти хотів би, аби я побачив? Чи *пережив*?

— Ходімо сюди.

Він повів мене довгим вузьким кухонним приміщенням повз подвійний гриль, фритюрницю, раковину, холодильник «ФростКінг» та морозильну камеру заввишки по пояс. Він зупинився перед мовчазною посудомийною машиною і показав рукою на двері в кінці кухні. Ті були низенькими; проходячи крізь них, Елу довелося нахилити голову, а він був усього футів п'ять і сім дюймів на зріст чи десь так[1]. У мене шість і чотири — дехто з дітей прозвав мене Гелікоптер Еппінг.

---

[1] 5 футів 7 дюймів = 173 см; 6 футів 4 дюйми = 196 см.

— Це тут, — промовив він. — За цими дверима.

— Хіба там не твоя комора?

Абсолютно риторичне запитання; я бачив, як він роками виносив звідти ящики консервів, мішки з картоплею і упаковки сухих харчів, тож сам збіса добре знав, що там.

Ел, здавалося, не чув.

— Ти не знав, що спершу я відкрив цю забігайлівку в Оберні[1]?

— Ні.

Він кивнув, і цього вже вистачило, щоб викликати в нього новий напад кашлю. Він придушив його беззмінною, вже забрудненою хустинкою. Коли врешті остання серія бухикань пішла на спад, він кинув ту хустину до ближнього сміттєвого бака, а тоді вихопив з тримача, що стояв на полиці, жмутик серветок.

— Це такий собі «Алюмінер», зроблений у тридцятих в стилі арт-деко, як і годиться. Я собі хотів такий з того дня, коли батько повів мене, тоді ще малого, до «Чат-н-Чу»[2] в Блумінгтоні. Купив його повністю обладнаним і відкрив на Пайн-стріт. У тому кварталі я протривав майже рік і побачив, що якщо залишуся там, то вже в наступному році стану банкрутом. Там по сусідству було багато інших закладів типу «підкусив і біжи», якісь гарні, інші не вельми, всі зі своєю постійною клієнтурою. Я там був немов той юний випускник юридичного факультету, котрий намагається відкрити власну справу у містечку, де вже є дюжина готових до послуг правників. А ще в ті часи «Знаменитий фетбургер Ела» продавався за два п'ятдесят. Навіть тоді, у дев'яностих, два п'ятдесят була найменша ціна, яку я міг запропонувати.

— Як же тоді, збіса, ти продаєш їх дешевше ніж уполовину тепер? Хіба що то й *справді* котятина.

Він пирхнув, цей звук відгукнувся безсилою луною вглибині його грудей.

---

[1] Auburn — засноване 1786 року місто у штаті Мейн, столиця округу Андроскоґґін.

[2] «Chat 'n Chew» («Балакай та жуй») — різновид кафе сімейного типу.

Зміст

Пролог 9

Частина I. Вододільний момент 15

Частина 2. Батько прибиральника 123

Частина 3. Життя в минулому 269

Частина 4. Сейді й генерал 415

Частина 5. 22/11/63 669

Частина 6. Містер Зелена Картка 865

Фінальні нотатки 949

Людина сторіччя (2012) 957

Післямова 967

Літературно-художнє видання

КІНГ Стівен
11/22/63
Роман

Головний редактор *С. І. Мозгова*
Відповідальний за випуск *О. В. Приходченко*
Редактор *Ю. Ю. Гаврилова*
Художній редактор *В. О. Трубчанінов*
Технічний редактор *В. Г. Євлахов*
Коректори *Н. Я. Радченко, О. В. Вискірка*

Підписано до друку 05.04.2021. Формат 84x108/32.
Друк офсетний. Гарнітура «Minion». Ум. друк. арк. 51,24.
Наклад 4000 пр. Зам. № .

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
Св. № ДК65 від 26.05.2000
61001, м. Харків, вул. Б. Хмельницького, буд. 24
E-mail: cop@bookclub.ua

Віддруковано у АТ «Харківська книжкова фабрика "Глобус"»
61052, м. Харків, вул. Різдвяна, 11.
Свідоцтво ДК № 3985 від 22.02.2011 р.
www.globus-book.com

Кінг С.

К41 11/22/63 : роман / Стівен Кінг ; пер. з англ. О. Красюка. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2021. — 976 с.

ISBN 978-617-12-8842-3
ISBN 978-1-4516-2728-2 (англ.)

22 листопада 1963 року — дата вбивства Джона Кеннеді. Пролунали три постріли — і світ змінився назавжди.

2011 рік. Дізнавшись, що в барі його приятеля розташований портал до 1958 року, звичайний шкільний учитель Джейк Еппінг наважується почати нове життя в епоху рок-н-ролу, коротких стрижок, телевізорів-комодів і саморобної гаражної рок-музики. Відважний гість із майбутнього спробує знайти відлюдькуватого дивака Лі Гарві Освальда і завадити йому вбити президента. Та чи варто гратися з минулим, яке повсякчас опирається намаганням його змінити?

УДК 821.111(73)

СТІВЕН КІНГ

МІСТЕР МЕРСЕДЕС
ЩО ВПАЛО, ТЕ ПРОПАЛО
КІНЕЦЬ ЗМІНИ
СЯЙВО
ДОКТОР СОН
ІСТОРІЯ ЛІЗІ
ПІД КУПОЛОМ
МІЗЕРІ
ЯРМАРОК НІЧНИХ ЖАХІТЬ
ВОНО
ВІДРОДЖЕННЯ
ЛОВЕЦЬ СНІВ
КУДЖО
ТЕМНА ВЕЖА (ЦИКЛ)
КРАЇНА РОЗВАГ
ЧОТИРИ ПІСЛЯ ПІВНОЧІ

КРІСТІНА
ПРОТИСТОЯННЯ
СЕРЦЯ В АТЛАНТИДІ
ПУЛЬТ ҐВЕНДІ
ЗЕЛЕНА МИЛЯ
КЕРРІ
СПЛЯЧІ КРАСУНІ
АУТСАЙДЕР
ПІДНЕСЕННЯ
КОЛИ ВПАДЕ ТЕМРЯВА
ІНСТИТУТ
ПОВНА ТЕМРЯВА. БЕЗ ЗІРОК
ЧОТИРИ СЕЗОНИ
САЛИМОВЕ ЛІГВО
МЕРТВА ЗОНА
ЯКЩО КРОВ ТЕЧЕ